

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державного комітету
статистики України
23.12.2011 № 373

зі змінами, затвердженими
наказом Державної служби
статистики України від
22.08.2014 № 244

зі змінами, затвердженими
наказом Державної служби
статистики України від
28.12.2018 № 293

зі змінами, затвердженими
наказом Державної служби
статистики України від
21.05.2019 № 168

зі змінами, затвердженими
наказом Державної служби
статистики України від
29.04.2020 № 133

зі змінами, затвердженими
наказом Державної служби
статистики України від
10.08.2020 № 243

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ **З ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ** **"ОБСТЕЖЕННЯ УМОВ ЖИТТЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ"**

Методологічні положення визначають порядок організації та методологію проведення державного статистичного спостереження "Обстеження умов життя домогосподарств".

Методологічні положення підготували працівники департаменту обстежень домогосподарств Державного комітету статистики України:

Осипова І.І. – директор департаменту обстежень домогосподарств;

Спесива-Ухова С.В. – заступник директора департаменту;

Пліско К.Ю. – заступник директора департаменту – начальник відділу методологічного та організаційного забезпечення обстеження умов життя домогосподарств.

Методологічні положення схвалено Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Державного комітету статистики України (протокол від 20.12.2011 № 17).

ЗМІСТ

	стор.
Передмова	5
I. Загальні положення.....	6
II. Визначення термінів і основних понять.....	7
III. Методологічні засади і практичні етапи організації та проведення державного статистичного спостереження "Обстеження умов життя домогосподарств".....	11
3.1. Мета й основні характеристики державного статистичного спостереження.....	11
3.2. Звітно-статистична документація і програма державного статистичного спостереження.....	12
3.3. Процедури проведення державного статистичного спостереження.....	22
3.4. Основні етапи обробки результатів державного статистичного спостереження.....	24
3.5. Контроль роботи фахівців з інтерв'ювання.....	27
IV. Загальна схема й організація робіт із формування вибіркової сукупності домогосподарств для проведення державного статистичного спостереження.....	28
V. Забезпечення якості даних державного статистичного спостереження	33
VI. Забезпечення конфіденційності статистичної інформації державного статистичного спостереження.....	33
VII. Поширення результатів державного статистичного спостереження.....	34
Перелік використаних джерел.....	36
Додатки.....	38

Перелік умовних скорочень

ВТОВ	– Вторинна територіальна одиниця вибірки
ГМУС у м.Києві	– Головне міжрегіональне управління статистики у м.Києві
КВЕД	– Класифікація видів економічної діяльності
КЕОІ	– Комплекс електронної обробки інформації
КІСЦ	– Класифікація індивідуального споживання за цілями
КОАТУУ	– Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України
ОУЖД	– Обстеження умов життя домогосподарств
ПТОВ	– Первинна територіальна одиниця вибірки
ТОД	– Територіальні органи Держстату

ПЕРЕДМОВА

Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження "Обстеження умов життя домогосподарств" (далі – Методологічні положення) підготовлені в рамках виконання загальної роботи Державної служби статистики України з адаптації міжнародних рекомендацій і стандартів у галузі статистики на виконання заходів Стратегії розвитку державної статистики на період до 2012 р., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.11.2008 № 413–р.

Метою розроблення Методологічних положень є визначення порядку організації та методології проведення державного статистичного спостереження "Обстеження умов життя домогосподарств".

Методологічні положення містять опис термінів і основних характеристик цього державного статистичного спостереження, порядок організації, методологію проведення, порядок розробки та поширення результатів, а також основні принципи та схему організації робіт із формування вибіркової сукупності домогосподарств для проведення зазначеного обстеження.

Методологічні положення складаються з передмови, семи розділів, переліку використаних джерел і додатків.

Методологічні положення призначені для використання працівниками органів державної статистики всіх рівнів, міністерств, інших органів виконавчої влади, а також можуть бути корисні для фахівців наукових організацій і установ, які проводять дослідження у сфері вибірових обстежень домогосподарств з питань рівня та умов життя населення, а також для інших зацікавлених користувачів.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Ці Методологічні положення визначають порядок організації та методологію проведення державного статистичного спостереження "Обстеження умов життя домогосподарств" (далі – обстеження УЖД), порядок розробки й поширення його результатів, а також основні принципи та схему організації робіт із формування вибіркової сукупності домогосподарств для проведення зазначеного обстеження.

Обстеження УЖД було запроваджено з 1 січня 1999 року відповідно до Програми реформування державної статистики на період до 2002 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 27 червня 1998 року № 971, та на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 2 листопада 1998 року № 1725 "Про проведення обстеження умов життя у домогосподарствах" (зі змінами).

Обстеження є основною інформаційною базою для комплексного дослідження рівня матеріального добробуту різних соціальних груп домогосподарств. Через мережу обстежуваних домогосподарств органи державної статистики отримують інформацію про фактичну структуру витрат населення, необхідну для обчислення індексу споживчих цін, розрахунків показників диференціації населення за рівнем добробуту, в тому числі щодо чисельності населення країни із середньодушовими доходами на місяць нижче прожиткового мінімуму; дослідження рівня життя окремих, у тому числі найменш забезпечених соціальних груп тощо. Результати обстеження використовуються для розрахунків окремих показників системи національних рахунків, інших галузей статистики, частини індикаторів продовольчої безпеки, формування показників гендерної статистики, для досліджень ефективності й адресності заходів щодо соціального захисту найбільш уразливих верств населення. Матеріали обстеження також є єдиним джерелом інформації для дослідження питань бідності.

Методологічні положення ґрунтуються на нормах законів України "Про інформацію" [1], "Про державну статистику" [2], "Про захист персональних даних" [3], "Про доступ до публічної інформації" [4], постанови Кабінету Міністрів України від 02 листопада 1998 року № 1725 "Про проведення обстеження умов життя у домогосподарствах" (зі змінами) [5] та наказу Держстату "Про затвердження Методологічних положень щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики" від 15 лютого 2017 року № 41 [25].

Під час розробки Методологічних положень були враховані запропоновані у документах "Обстеження бюджетів домогосподарств у ЄС. Методологія та рекомендації з гармонізації" [5,6] та в Керівництві з обстеження домогосподарств статистичного відділу Департаменту міжнародних економічних та соціальних питань ООН [7] підходи до організації та методології проведення вибірових обстежень домогосподарств.

II. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ І ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ

Анкета – форма (бланк) державного статистичного спостереження, за якою респонденти подають інформацію органам державної статистики під час проведення спеціально організованого державного статистичного спостереження. Анкета може заповнюватися безпосередньо респондентом або фахівцем з інтерв'ювання і подаватися органам державної статистики за підписом респондента або анонімно.

Базовий контроль роботи фахівців з інтерв'ювання – це перевірка дотримання термінів надання та якості заповнення анкет (запитальників) фахівцями з інтерв'ювання. Цей вид контролю проводиться в територіальних органах державної статистики на постійній основі для виявлення й усунення помилок, їх аналізу та проведення заходів щодо запобігання помилок у майбутньому.

Вибірка багатоступенева – вибірка, процес формування якої відбувається у кілька послідовних ступенів (етапів): на першому ступені з основи вибірки відбираються певні відносно великі одиниці; на другому ступені в середині кожної відібраної на першому ступені одиниці формується своя основа вибірки, з якої відбираються свої одиниці й так далі за кількістю ступенів відбору.

Вибіркове обстеження населення (домогосподарств) – науково обґрунтований вид несутільного спостереження, при якому обстежуються не всі одиниці сукупності, а лише певним чином відібрана їх частина, а одиницею спостереження є особа чи домогосподарство.

Вторинна територіальна одиниця вибірки (ВТОВ) – територіальна одиниця, яка відібрана на другому ступені формування територіальної вибірки при застосуванні багатоступеневого територіального відбору.

Генеральна сукупність – множина одиниць, характеристики яких необхідно дослідити і щодо яких буде зроблено узагальнення за результатами вибіркового обстеження.

Дизайн (план) вибірки – організаційно-логічна модель структури вибіркової сукупності та принципи її формування. Якістю плану вибірки значною мірою визначається репрезентативність вибіркової сукупності, отриманої за визначеними у плані правилами.

Дисперсія вибірових оцінок – середній квадрат відхилень оцінок показника за всіма можливими вибірками цього дизайну (реплікаціями) від середнього значення оцінки за всіма вибірками.

Домогосподарство – сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують і витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати в родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати в будь-яких із цих стосунків або бути і в тих, і в інших стосунках. Домогосподарство може складатися з однієї особи (стаття 1 Закону України "Про Всеукраїнський перепис населення").

Звітна (облікова) одиниця (респондент статистичного спостереження) – одиниця, від якої отримують інформацію про одиницю спостереження у ході статистичного спостереження. Одиниця статистичного спостереження та звітна (облікова) одиниця можуть співпадати.

Імпутація – технологічна операція, що полягає у визначенні та введенні до обстежуваної сукупності значень для специфічних даних, щодо яких інформація відсутня або не може бути використана.

Калібрація системи статистичних ваг – трансформація (коригування) системи ваг для одиниць спостереження, які взяли участь у вибірковому обстеженні, шляхом мінімізації функції відстані між калібраційними вагами та вагами, що коригуються, за умови, що калібраційні ваги дають точні оцінки зовнішніх змінних, відомих для генеральної сукупності або її частин.

Коефіцієнт варіації (відносна стандартна похибка) дає уявлення про ступінь статистичної однорідності результатів при багаторазовому застосуванні процедур вибіркового обстеження однакового дизайну вибірки (реплікацій). Визначається як відношення величини стандартної похибки вибірки до оцінки показника у відсотках, чим менша величина коефіцієнта варіації, тим менше результати за різними реплікаціями відрізняються один від одного, тобто дані більш надійні.

Кореспондентський спосіб здійснення статистичного спостереження – реєстрація фактів про явища та процеси у місцях їх виникнення спеціально підготовленими особами та надсилання результатів до відповідних інстанцій.

Мета статистичного спостереження – отримання статистичної інформації (даних), які є підставою для узагальнення характеристики стану та розвитку явища або процесу з визначенням відповідних закономірностей, взаємозв'язків і тенденцій.

Несуцільне статистичне спостереження – спостереження за окремими одиницями статистичної сукупності, яка вивчається.

Обсяг вибірки - кількість одиниць у вибірковій сукупності. Необхідний для забезпечення репрезентативності та належної якості результатів вибіркового обстеження обсяг вибірки розраховують у залежності від способу відбору та типу вибірки. Величина обсягу вибірки залежить від варіації досліджуваних ознак і припустимої похибки вибірки.

Одиниця статистичного спостереження – первинний елемент об'єкта статистичного спостереження, який є носієм ознак, що підлягають реєстрації у ході статистичного спостереження.

Органи, які здійснюють статистичне спостереження – органи, які відповідно до законодавства здійснюють збирання, опрацювання, аналіз, поширення, збереження, захист і використання статистичної інформації щодо масових явищ і процесів, які відбуваються в економічній, соціальній та інших сферах життя України та її регіонів.

Опитування – це, як правило, несуцільне статистичне спостереження висловлених респондентами думок, мотивів, оцінок, що реєструються з їх слів або безпосередньо респондентами при заповненні анкети.

Оцінка показника – значення показника, отримане за неповними даними щодо сукупності, яка досліджується. Може бути отримано шляхом розповсюдження даних вибіркової сукупності на генеральну, застосування моделей, визначення значень експертами тощо.

Первинна територіальна одиниця вибірки (ПТОВ) – територіальна одиниця, яка відібрана на першому ступені формування територіальної вибірки при застосуванні багатоступеневого територіального відбору.

Плановий контроль роботи фахівців з інтерв'ювання – це перевірка в домогосподарствах дотримання фахівцями з інтерв'ювання вимог щодо встановлення контакту й ефективності мотивації респондентів, а також перевірка знань звітно-статистичної документації вибірових обстежень, порядку проведення опитування респондентів і заповнення анкет (запитальників).

Поточне статистичне спостереження – систематична реєстрація фактів щодо перебігу явища в міру його виникнення або стосовно безперервного процесу.

Похибка вибірки – частина розбіжності між істинним значенням статистичного показника та його значенням, розрахованим за вибіркою, що зумовлена застосуванням саме несущільного характеру обстеження.

Самореєстрація – спосіб здійснення статистичного спостереження, коли факти фіксуються самими респондентами після попереднього інструктажу.

Середньоквадратична похибка – величина, що характеризує надійність оцінювання показників за результатами вибірових обстежень за умов зміщення оцінок. Середньоквадратична похибка визначається як сума дисперсії вибірових оцінок показника та квадрата величини зміщення оцінки, яке є різницею між очікуваною величиною оцінки (тобто середнім із вибірових оцінок) та дійсним значенням показника для генеральної сукупності.

Система контролю роботи фахівців з інтерв'ювання – це комплекс робіт, який передбачає організацію та проведення контролю, аналіз результатів та розробку заходів щодо підвищення якості роботи фахівців з інтерв'ювання. Система контролю роботи фахівців з інтерв'ювання передбачає здійснення трьох видів контролю: базового, планового та цілеспрямованого.

Стандартна похибка – середньоквадратичне відхилення вибірових оцінок показника за всіма можливими вибірками цього дизайну від дійсного значення показника для генеральної сукупності.

Статистична вага – кількість одиниць генеральної сукупності, які репрезентує (представляє) одна одиниця вибірки; величина, обернена до ймовірності відбору одиниці вибірки.

Статистична національна класифікація – офіційний документ, призначений для групування та систематизації в стандартний формат інформації про явища або процеси.

Статистичне спостереження – планомірний, науково організований процес збирання даних щодо масових явищ та процесів, які відбуваються в економічній, соціальній та інших сферах життя України та її регіонів, шляхом

їх реєстрації за спеціальною програмою, розробленою на основі статистичної методології.

Статистичний формуляр – форма (бланк) державного статистичного спостереження у вигляді облікового документа, за яким респонденти подають органам державної статистики інформацію під час проведення державного статистичного спостереження.

Фахівець з інтерв'ювання – штатний працівник територіального органу державної статистики, який здійснює опитування респондентів відповідно до програм вибірових обстежень населення (домогосподарств).

Цілеспрямований контроль роботи фахівців з інтерв'ювання – це поглиблена перевірка в домогосподарствах роботи окремих фахівців з інтерв'ювання, які надають до територіальних органів державної статистики анкети (запитальники) із численними помилками, підозрюються у фальсифікації первинних даних (заповнення анкет або запитальників без опитування респондентів) чи невиплаті (з їх вини) коштів домогосподарству за участь в ОУЖД, мають низький рівень залучення респондентів до участі у вибірових обстеженнях чи низьку якість проведення актуалізації списків адрес домогосподарств.

III. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПРАКТИЧНІ ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ "ОБСТЕЖЕННЯ УМОВ ЖИТТЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ"

3.1. Мета й основні характеристики державного статистичного спостереження

Метою проведення обстеження умов життя домогосподарств є формування інформації щодо соціодемографічних характеристик, умов та рівня життя домогосподарств для комплексного дослідження добробуту різних соціальних груп, питань бідності, інформаційного забезпечення розрахунків макроекономічних показників та задоволення потреб користувачів.

Результатом державного статистичного спостереження є первинна й узагальнена інформація, яку використовують для визначення: середнього розміру домогосподарства; сукупних витрат і сукупних ресурсів у середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство; чисельності населення із середньодушовими загальними доходами у місяць нижче прожиткового мінімуму, на рівні України й регіонів, за типами домогосподарств і за типами населених пунктів.

Результати цього спостереження безпосередньо використовують для визначення соціодемографічних характеристик домогосподарств у періоди між переписами населення, для розрахунків показників диференціації населення за рівнем добробуту, структури фактичних витрат, ресурсів і споживання домогосподарств, для отримання характеристик житлових умов домогосподарств, інформації щодо наявності в домогосподарствах товарів тривалого користування, щодо доступу домогосподарств до окремих товарів і послуг, до інформаційно-комунікаційних технологій, а також щодо інших питань, пов'язаних з аналізом життєвого рівня домогосподарств у цілому, за регіонами та за різними типами домогосподарств.

Дані обстеження умов життя домогосподарств є основною інформаційною базою для досліджень питань бідності, ефективності й адресності заходів щодо соціального захисту найбільш уразливих верств населення.

Державне статистичне спостереження "Обстеження умов життя домогосподарств" має **такі основні характеристики**:

- **Вид державного статистичного спостереження:**
 - ✓ за ступенем охоплення одиниць: несуцільне вибіркове;
 - ✓ за часом реєстрації даних: поточне.
- **Організаційна форма державного статистичного спостереження:**
спеціально організоване статистичне спостереження - опитування.

- **Спосіб державного статистичного спостереження:** кореспондентський, самореєстрація.
- **Одиниця державного статистичного спостереження:** домогосподарство.
- **Звітна (облікова) одиниця (респондент державного статистичного спостереження):** домогосподарство, фізичні особи.
- **Органи, які здійснюють державне статистичне спостереження:** спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі статистики, територіальні органи державної статистики.
- **Місце проведення державного статистичного спостереження:** Автономна Республіка Крим, області, м.Київ та Севастополь згідно з територіальним розміщенням мережі респондентів.
- **Національні класифікації, що використовуються при проведенні державного статистичного спостереження:** Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД); Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ); Класифікація організаційно-правових форм господарювання (КОПФГ); Класифікація індивідуального споживання за цілями (КІСЦ), Класифікатор системи позначень одиниць вимірювання та обліку (КСПОВО).

Терміни проведення державного статистичного спостереження визначаються щорічними планами державних статистичних спостережень, що затверджуються нормативними актами Кабінету Міністрів України.

Метаопис державного статистичного спостереження "Обстеження умов життя домогосподарств" для користувачів даних розміщено на веб-сайті Держстату України.

3.2. Звітно-статистична документація і програма державного статистичного спостереження

Державне статистичне спостереження "Обстеження умов життя домогосподарств" здійснюють із використанням **звітно-статистичної документації**:

- **Форма № 1-УЖД** "Контрольна картка складу домогосподарства";
- **Форма № 2-УЖД** "Запитальник основного інтерв'ю";
- **Форма № 3-УЖД** "Щоденник поточних витрат домогосподарства";
- **Форма № 5-УЖД** "Квартальний запитальник про витрати і доходи домогосподарства";
- **Анкета № 1** "Будівництво та ремонт";
- **Анкета № 2** "Стан здоров'я членів домогосподарства. Наявність товарів тривалого користування/Доступ домогосподарств до окремих товарів та послуг";

- **Анкета № 3** "Самооцінка доходів домогосподарства. Доступ домогосподарств до інформаційно-комунікаційних технологій "
- **Анкета № 4** "Ефективність програм соціальної підтримки населення";
- Роз'яснення для фахівця з інтерв'ювання з питань організації та методології вибіркового обстеження населення (домогосподарств), які здійснюють органи державної статистики. Обстеження умов життя домогосподарств (далі - Роз'яснення).

Роз'яснення містять загальні принципи, вимоги та настанови до проведення опитування, конкретні роз'яснення щодо заповнення запитальників обстеження та їх перевірки, а також додатки з довідковою інформацією, зокрема стосовно взаємодії з респондентами, а саме – Лист-запрошення респондентам до участі в обстеженні (далі – Лист-запрошення) та Лист-подяку респондентам за участь в обстеженні (далі – Лист-подяка). На титульній сторінці Листа-запрошення наведені мета обстеження та умови участі домогосподарства у ньому, наголошено щодо гарантій забезпечення конфіденційності усієї повідомленої інформації, вказані номери контактних телефонів тощо, а зворотна сторінка містить стислу інформацію за результатами обстеження, ілюстровану діаграмами. Лист-подяка містить висловлення вдячності домогосподарству за участь в обстеженні умов їх життя.

Державне статистичне спостереження поширюється на неінституційні домогосподарства, відібрані на основі процедури стратифікованого багатоступеневого відбору. Щороку для участі в цьому обстеженні відбирається близько 13 тис. домогосподарств, які представляють усі регіони України, окрім I та II зон, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, та населених пунктів, розташованих на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Опитування домогосподарств проводиться фахівцями з інтерв'ювання в порядку, визначеному Роз'ясненнями з питань організації та методології обстеження умов життя домогосподарств. Опитуються домогосподарства, які надали згоду на участь в обстеженні умов їхнього життя (близько 80% відібраних домогосподарств).

Вибіркове обстеження умов життя домогосподарств України передбачає три складові частини із застосуванням різних форм державного статистичного спостереження для одержання інформації.

I. Збір даних щодо загальної характеристики домогосподарства.

Опитування відібраних домогосподарств проводиться на початку обстеження (у листопаді року, що передує звітному) за програмою **форми № 2-УЖД** "Запитальник основного інтерв'ю".

Бланк форми № 2-УЖД містить п'ять розділів, за питаннями яких проводиться опитування респондентів для отримання інформації щодо загальних соціо-демографічних характеристик домогосподарства, їх житлових

умов та наявності в користуванні земельних ділянок і особистого підсобного господарства. Бланк складається з:

- розділу I "Житлові умови", за питаннями якого отримується інформація щодо типу та загальної площі житла, кількості кімнат, років будівництва та проведення останнього капітального ремонту будинку, наявності у житлі окремих видів благоустрою, типу джерела питної води, яким користується домогосподарство для пиття та приготування їжі, ступеня задоволення домогосподарства своїми житловими умовами, наявності зручного доступу до громадського транспорту.

- розділу II "Земля та особисте підсобне господарство", у якому містяться запитання щодо кількості, призначення та розміру земельних ділянок, які домогосподарство має у своєму користуванні, а також щодо наявності та видів худоби, птиці, бджіл, яких утримує домогосподарство.

- розділу III "Біографічні дані членів домогосподарства", у якому щодо кожного члена домогосподарства збирається така інформація: рівень освіти, кількість років навчання, статус зайнятості, антропометричні дані.

Крім того, під час опитування фахівець з інтерв'ювання заповнює **форму № 1-УЖД** "Контрольна картка складу домогосподарства", яка містить питання для збирання даних щодо кількості осіб, які проживають у домогосподарстві, а також даних по кожному члену домогосподарства: ім'я та по батькові, дата народження, стать, сімейний стан, ступінь родинних зв'язків з головою та з іншими членами домогосподарства, а також інформації щодо зміни складу домогосподарства. У цій формі протягом усього періоду обстеження щоквартально спостерігаються зміни у складі домогосподарства.

II. Спостереження за витратами і доходами домогосподарств. Здійснюється протягом кварталу за допомогою таких звітно-статистичних документів обстеження:

- **Форма № 3-УЖД** "Щоденник поточних витрат домогосподарства" (далі – Щоденник). Форма заповнюється безпосередньо обстежуваним домогосподарством протягом тижня двічі на квартал. Домогосподарства рівномірно розподіляються на ротаційні групи, які заповнюють щоденники в різні тижні кожного кварталу. Враховуючи припущення, що ці два тижні ведення щоденників є характерними щодо здійснення витрат на придбання товарів та послуг для всього кварталу, отримання єдиного часового періоду обробки даних (кварталу) здійснюється шляхом множення відомостей з цих щоденників на коефіцієнт 6,5 (число тижнів у кварталі (13), поділене на кількість тижнів ведення щоденників (2)). Урахування продуктів харчування для споживання протягом тривалого періоду здійснюється за даними квартальних інтерв'ю.

Бланк Щоденника передбачає збір інформації щодо:

- витрат на купівлю:

- продовольчих товарів, алкогольних напоїв та тютюнових виробів (із визначенням місця покупки, кількості придбаного товару та відміткою щодо мети купівлі – для власного споживання чи для подарунку);
- продовольчих товарів та кормів для годування домашніх тварин-улюбленців, а також худоби, птиці, бджіл і тяглових тварин, які утримуються в особистому підсобному господарстві;
- витрат на харчування поза домом (ресторан, їдальня, кафе, кафетерій, тощо);
- продуктів, спожитих у цей день, які надійшли з особистого підсобного господарства, були подаровані або отримані з інших джерел (із указанням джерела отримання та кількості споживання);
- витрат на купівлю, виготовлення та ремонт непродовольчих товарів і на оплату послуг (із визначенням місця покупки/отримання послуги та кількості купленого товару).

• **Форма № 5-УЖД** "Квартальний запитальник про витрати і доходи домогосподарства", за допомогою якої проводиться щоквартальне опитування домогосподарства в перший місяць після звітного кварталу. Ця форма включає такі розділи:

- Розділ 1. "Витрати на купівлю продуктів харчування для тривалого використання" містить запитання щодо купівлі домогосподарствами продуктів харчування для особистого споживання як у звітному, так і в наступних періодах часу: найменування продукту харчування, місця його придбання, кількості, одиниці виміру та вартості покупки.

- Розділ 2. "Витрати на непродовольчі товари".

Містить запитання щодо витрат домогосподарства на придбання одягу та взуття, вартість яких вище певного значення (розмір періодично доводиться централізовано): найменування товару, матеріал, з якого його виготовлено, місце придбання, тип виробництва (вітчизняного, імпортного виробництва), куплено новим чи таким, що був у користуванні, куплено для особистого вжитку чи для подарунка, вартість покупки.

Також у цьому розділі містяться запитання щодо витрат домогосподарства на придбання електротоварів, предметів домашнього вжитку та інших непродовольчих товарів: найменування товару, місце придбання; тип виробництва (вітчизняного, імпортного виробництва), куплено новим чи таким, що був у користуванні, куплено для споживання обстежуваним домогосподарством чи для подарунка, вартість покупки.

- Розділ 3. "Житлово-комунальні витрати" містить запитання щодо типу житла, в якому проживає домогосподарство (власне житло у багатоквартирному будинку, власний будинок або його частина, гуртожиток, державне житло, наймають у приватних осіб), витрат на оплату житла та комунальних послуг, розмірів пільг на оплату житла та комунальні послуги та

житлові субсидії, а також щодо витрат на утримання іншого житла, дач, гаражів тощо, витрат на придбання палива (газу).

- Розділ 4. "Земля для ведення особистого підсобного господарства; сільськогосподарські тварини (худоба, птиця свійська); самозаготівлі". За програмою цього розділу домогосподарство опитується щодо: наявності у користуванні домогосподарства земельних ділянок, витрат на товари та послуги, пов'язані з виробництвом продукції рослинництва (на добрива, отрутохімікати, саджанці, насіння, оплату транспортних послуг, оренду землі тощо), збирання та використання врожаю окремих сільськогосподарських культур, зібраного із земельних ділянок, що знаходяться у користуванні домогосподарства, доходів від продажу продуктів рослинництва, самозаготівель (збір лісових ягід, риболовля, полювання, заготівлі сіна, дров, деревини тощо), доходів від продажу продуктів самозаготівлі, наявності у домогосподарств худоби, птиці свійської, бджіл, витрат на придбання товарів та послуг, пов'язаних з виробництвом продукції тваринництва (на корми, реманент і обладнання для догляду за худобою і птицею свійською, ветеринарні послуги тощо), доходів від продажу продукції тваринництва.

- Розділ 5. "Інші витрати", за питаннями якого отримується інформація щодо: витрат на придбання ліків, вітамінів, медичного приладдя, на відвідування медичних закладів; користування членами домогосподарств правом пільг у сфері охорони здоров'я (користуються чи ні та розмір пільг); витрат на придбання путівок на оздоровлення та відпочинок (уключаючи розмір компенсаційних виплат, пільг тощо); витрат на проживання під час відпочинку без путівок; витрат на транспорт (купівля проїзних квитків, оплата таксі, проїзду в приміському та міжміському транспорті, послуг камер схову тощо); користування членами домогосподарств правом безоплатного (або за пільговими цінами) одержання послуг громадського транспорту; витрат на сплату членських внесків, податків тощо; сплати аліментів; витрат на виготовлення, ремонт, хімічну чистку, прання, прасування, фарбування, прокат: одягу, головних уборів, аксесуарів, взуття, постільної білизни, домашнього текстилю, килимів, ковдр тощо; витрат на виготовлення, ремонт, прокат: меблів, предметів обстановки, домашнього вжитку, побутової техніки, предметів особистого користування; витрат на технічне обслуговування, ремонт, прокат, паркування транспортних засобів; витрат на послуги перукарень, лазень, саун, салонів краси та інших закладів по догляду за собою; витрат на встановлення, ремонт, прокат телефону, міські, міжміські та міжнародні телефонні розмови поза домом, послуги мобільного зв'язку, Інтернету (включаючи оплату карток), оплату посилок, бандеролей, інших послуг зв'язку; витрат на послуги домашньої прислуги: хатньої робітниці, няні, водія, сторожа тощо; витрат на оплату фотопослуг, послуг театрів, кінотеатрів, музеїв, концертних залів, виставок, дискотек і т.ін., оплату за послуги екскурсійних автобусів тощо, за інші культурно-масові заходи; витрат на оплату за заняття в спортивних секціях, оплату за користування плавальними басейнами, стадіонами, тенісними кортами тощо, плату за квитки (абонементи)

на різні спортивні змагання, прокат спортінвентарю тощо; витрат на оплату послуг у сфері освіти; витрат на оплату курсів (водіїв, бухгалтерів, іноземних мов і т.ін.), гуртків, музичної, художньої школи (студії) тощо; витрат на оплату послуг нотаріуса, адвоката, судові витрати; витрат на фінансові послуги, послуги служб соціального захисту, страхування (житла, медичне, транспорту, та інше); витрат на громадське харчування, ритуальні послуги, послуги менеджерів з нерухомості, агентів з оренди житла, різноманітних посередників, послуги РАГСу, збір за видачу паспорта, плата за приватизацію житла, присадибних та пайових ділянок тощо; вартості та типів подарунків (продуктів харчування, домашньої худоби та птиці, ліків, медичного приладдя тощо) родичам та іншим особам, які не входять до складу домогосподарства; витрат на придбання квартир, дач, гаражів, будинків тощо; розміру приросту заощаджень у звітному періоді; вартості інших витрат.

- Розділ 6. "Індивідуальні доходи членів домогосподарства" (Індивідуальний запитальник), який містить питання для збирання інформації окремо по кожному члену домогосподарства віком 16 років і старше щодо: форми зайнятості, характеристики місця роботи за формою господарювання, видом діяльності підприємства/організації/установи (за КВЕД); розміру зарплати, яку отримав член домогосподарства; розміру доходу, спрямованого на потреби домогосподарства, отриманого від підприємницької діяльності або від самостійної трудової діяльності члена домогосподарства; розміру пенсії, яку отримують члени домогосподарства; розміру внесків у недержавні пенсійні фонди; розміру стипендії членів домогосподарства; розміру допомоги по безробіттю членам домогосподарства; розміру інших виплат. Якщо в домогосподарстві більше, ніж двоє дорослих (Квартальний запитальник уміщує два Індивідуальні запитальники), при опитуванні використовуються індивідуальні запитальники, надруковані окремо.

- Розділ 8. "Доходи домогосподарства" містить запитання щодо видів та розмірів соціальних допомог, отриманих домогосподарством; розмірів доходів неповнолітніх членів домогосподарства (12–16 років), отриманих за виконання будь-якої оплачуваної роботи; вартості подарунків, отриманих від родичів, які проживають окремо, інших осіб, благодійних і релігійних організацій; розмірів отриманих аліментів; доходів від здачі внайми власності або нерухомого майна; доходів від здачі внайми земельної ділянки; отримання дивідендів від акцій та інших цінних паперів, відсотків по грошових вкладах; доходів від продажу особистого та домашнього майна; доходів від продажу нерухомого майна; використання заощаджень; інших доходів.

• Форма № 4-УЖД "Журнал квартальних витрат".

Цей Журнал є допоміжним (не обов'язковим, а рекомендованим для заповнення) звітно-статистичним документом і надається домогосподарству для запису покупок, витрат і доходів протягом трьох місяців кварталу, а також, за наявності особистого підсобного господарства (дачі, городу, земельних ділянок, за виключенням ділянок, виділених для ведення фермерського, товарного виробництва), для записів щодо зібраного врожаю. Журнал

використовується домогосподарством у ході проведення квартального інтерв'ю для полегшення пригадування витрат і доходів та іншої інформації.

Бланк Журналу складається із семи розділів:

- Розділ I. "Грошові витрати на купівлю продуктів харчування для тривалого використання" призначений для запису домогосподарством кожної покупки (з указівкою місця покупки, вартості, кількості та одиниці вимірювання) продуктів харчування, які домогосподарство вважає купленими для тривалого використання, тобто продуктів, які будуть спожиті не тільки протягом поточного кварталу, а й у наступні періоди.

- Розділ II. "Грошові витрати на купівлю непродовольчих товарів, кормів, палива, пального тощо понад___ грн., витрати на купівлю худоби, птиці" призначений для записів витрат на такі товари з указівкою місця та вартості кожної покупки.

- Розділ III. "Постійні щомісячні витрати на послуги" містить таблицю з переліком постійних щомісячних послуг, які може отримувати домогосподарство, для зазначення місця та розміру оплати кожної послуги.

- Розділ IV. "Грошові витрати понад___грн. на інші послуги" призначений для записів розмірів витрат домогосподарства на оплату послуг, які перевищують суму, вказану в назві.

- Розділ V. "Інші грошові витрати (аліменти, штрафи, збори, страхові та членські внески, купівля акцій, вклади до банків, допомога родичам та іншим особам тощо)" призначений для запису розміру кожної такої витрати домогосподарства. Також таблиця наприкінці цього розділу містить записи даних щодо суми субсидій (як безготівкових, так і готівкою) для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг та електроенергії, а також для відшкодування витрат на придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива.

- Розділ VI. "Щомісячні доходи та інші надходження" містить таблицю з переліком щомісячних доходів, які може отримувати домогосподарство, і призначений для записів розміру кожного доходу або надходження в той місяць, коли вони були отримані.

- Розділ VII. "Збір урожаю". У цьому розділі домогосподарство записує кількість зібраного кожного місяця врожаю по кожній культурі.

III. Модульні тематичні опитування.

Модульні тематичні опитування обстежуваних домогосподарств здійснюються за допомогою анкет під час проведення квартальних інтерв'ю. Проводяться такі тематичні опитування:

- Витрати домогосподарств на будівництво та ремонт житла і господарських будівель.

Це опитування здійснюється щоквартально за допомогою **Анкети № 1 "Будівництво та ремонт"** серед домогосподарств, які на питання 5.31 Форми № 5-УЖД "Квартальний запитальник про витрати і доходи

домогосподарства" надали ствердну відповідь. Анкета № 1 складається з трьох частин, кожна з яких призначена для збору інформації щодо витрат домогосподарства на один з трьох видів проведених робіт: поточний, капітальний ремонт або будівництво житла, дач, гаражів та ін. Запитання кожної частини стосуються видів і вартості будівельних і ремонтних робіт, а також вартості будівельних матеріалів і приладдя.

- Стан здоров'я членів домогосподарств.

Це опитування проводиться один раз на рік за допомогою питань **першого розділу Анкети № 2** "Стан здоров'я членів домогосподарства" серед усіх домогосподарств, які беруть участь у третьому квартальному інтерв'ю в жовтні звітного року.

Перший блок запитань цього розділу Анкети № 2 дає змогу отримати дані щодо наявності потреби у членів домогосподарства в отриманні медичної допомоги, придбанні ліків та медичного приладдя; наявності випадків, коли хто-небудь із членів домогосподарства не зміг отримати медичну допомогу, придбати ліки, медичне приладдя; причин, через які хто-небудь із членів домогосподарства не зміг придбати ліки чи медичне обладнання, відвідати лікаря, зробити протезування, провести медичні обстеження чи отримати процедури, отримати лікування у стаціонарі.

Другий блок запитань, який адресується кожному члену домогосподарства, стосується: суб'єктивної оцінки стану його здоров'я; наявності хронічних захворювань (за основними типами) або проблем зі здоров'ям; негативного впливу перенесених захворювань на повсякденну працездатність і життєву активність; кількості, причин і місця звернення по медичну допомогу; інформації щодо стаціонарного лікування членів домогосподарств (чи лежали у лікарні, що брали з собою: медикаменти, постільну білизну, їжу, нічого); суб'єктивної оцінки впливу на стан здоров'я наслідків Чорнобильської катастрофи. У цьому ж блоці містяться запитання щодо тютюнокуріння (опитуються особи у віці 12 років і старше). Крім того, жінки у віці 15 років і старше опитуються стосовно кількості народжених ними дітей.

- Наявність у домогосподарствах товарів тривалого користування.

Це опитування проводиться один раз на два роки за допомогою питань **другого розділу Анкети № 2** "Наявність у домогосподарствах товарів тривалого користування" серед усіх домогосподарств, які беруть участь у третьому квартальному інтерв'ю в жовтні звітного року.

Запитання цього розділу Анкети № 2 призначені для збирання в домогосподарствах інформації стосовно наявності, кількості та характеристик основних товарів домашнього побуту, культурного призначення, засобів пересування тощо, призначених для тривалого користування домогосподарствами.

- Доступ домогосподарств до окремих товарів і послуг

Це опитування проводиться один раз на два роки (цей і попередній розділи чергуються між собою для оптимізації навантаження на респондентів) за допомогою питань **другого розділу Анкети № 2** "Доступ домогосподарств до окремих товарів та послуг" серед усіх домогосподарств, які беруть участь у третьому квартальному інтерв'ю в жовтні звітного року.

Запитання цього розділу Анкети № 2 стосуються умов і якості життя домогосподарств і передбачають вивчення думки респондентів щодо поширення серед населення та наявності безпосередньо в обстежуваному домогосподарстві певних ознак бідності та позбавлення у таких сферах, як:

- економічна депривація (позбавлення): за харчуванням (недостатність коштів для забезпечення певної якості харчування); за непродовольчими товарами (недостатність коштів для придбання необхідних недорогих товарів та відсутність їх певних видів); за житловими умовами (відсутність нормальних житлових умов, недостатність коштів для поліпшення житлових умов); у сферах охорони здоров'я та освіти (недостатність коштів для отримання необхідних недорогих товарів та послуг); у сфері відпочинку та дозвілля (недостатність коштів для проведення щороку одного тижня відпустки далеко від дома); у сфері фінансових можливостей домогосподарства (недостатність коштів щодо задоволення неочікуваних необхідних витрат, здатність "зводити кінці з кінцями", тобто сплачувати свої звичайні необхідні витрати);

- фізичне та соціальне середовище місцевості проживання домогосподарства (потерпання від шуму від сусідів чи з вулиці; забруднення, вугільного пилу або інших екологічних проблем; злочинів, насилля, актів вандалізму у районі);

- розвиток інфраструктури як ознаки географічної доступності послуг і бар'єрів негеографічного характеру, які визначають позбавлення за доступом (відсутність поблизу житла об'єктів роздрібної торгівлі, дошкільних закладів, медичної установи, закладів, що надають побутові послуги, незабезпеченість населеного пункту своєчасними послугами швидкої медичної допомоги, відсутність регулярного щоденного транспортного сполучення з іншим населеним пунктом з більш розвиненою інфраструктурою).

Також у цьому розділі Анкети № 2 вивчається поширення окремих ознак бідності та депривації серед населення у віці старше 16 років (позбавлення можливості замінити зношений одяг на новий, мати дві пари добре підбраного взуття, зустрічатися з друзями/родичами, хоча б один раз на місяць, регулярно відпочивати чи розважатися поза домом, витратити невелику суму грошей на себе, мати доступ до Інтернету вдома для особистого використання).

- Самооцінка доходів домогосподарства.

Це опитування проводиться один раз на рік за допомогою питань **першого розділу Анкети № 3** "Самооцінка доходів домогосподарства" серед усіх домогосподарств, які беруть участь у четвертому квартальному інтерв'ю в січні року, наступному за звітним.

У цьому розділі Анкети № 3 містяться такі питання: суб'єктивне визначення рівня достатності річних доходів домогосподарства; наявність випадків обмеження споживчих можливостей домогосподарства через нестачу коштів; суб'єктивне визначення розміру середньодушового грошового доходу, який домогосподарство вважає достатнім для того, щоб не відчувати себе бідним; оцінка домогосподарством зміни його матеріального стану за останні 12 місяців, економічних очікувань домогосподарства стосовно перспектив цих змін у наступні 12 місяців; визначення домогосподарством рівня доходів на місяць у розрахунку на одну особу, який за їхньою оцінкою відповідає майновому становищу середнього класу; суб'єктивне віднесення себе домогосподарством до різних верств населення (до заможних, до представників середнього класу, до небідних, але ще не представників середнього класу, до бідних) за оцінкою рівня свого добробуту.

- Доступ домогосподарств до інформаційно-комунікаційних технологій.

Це опитування проводиться один раз на рік за допомогою питань **другого розділу Анкети № 3** "Доступ домогосподарств до інформаційно-комунікаційних технологій" серед усіх домогосподарств, які беруть участь у четвертому квартальному інтерв'ю в січні року, наступному за звітним.

У цьому розділі Анкети № 3, призначеному забезпечити збір інформації для дослідження становлення інформаційного суспільства в Україні, зокрема в частині доступу домогосподарств до Інтернету, містяться такі питання:

- наявність осіб, які користувалися послугами Інтернету за останні 12 місяців;
- частота користування Інтернетом;
- місце доступу до Інтернету;
- основні цілі доступу до Інтернету;
- типи підключення до Інтернету вдома;
- причини неможливості користування послугами Інтернету;
- проблеми, пов'язані з безпекою, які можуть виникнути при використанні Інтернету;
- навички, пов'язані з користуванням комп'ютером;
- наявність та користування мобільним телефоном (смартфоном).

- Оцінка ефективності програм соціальної підтримки населення.

Це опитування проводиться один раз на п'ять років за допомогою питань **Анкети № 4** "Ефективність програм соціальної підтримки населення" серед усіх домогосподарств, які беруть участь у четвертому квартальному інтерв'ю в січні року, що настає за звітним.

Анкета складається з трьох частин (загальна частина; характеристика потенційних учасників програм соціальної допомоги та загальна оцінка задоволеності програмами соціальної допомоги).

У першій частині ставляться питання щодо суб'єктивної точки зору членів домогосподарства стосовно рівня адресності соціальних допомог та змін у системі соціальних допомог за останні роки.

Запитання другої частини анкети спрямовані на отримання інформації щодо потреб населення у державній підтримці, ступеня задоволення цих потреб та причин відмов у наданні соціальної допомоги: чи мають члени домогосподарства зараз або мали у який-небудь період протягом останніх двох років право на отримання будь-якої державної соціальної допомоги; чи отримують або отримували члени домогосподарства будь-яку державну соціальну допомогу протягом двох останніх років; чи зверталися члени домогосподарства до відповідних органів для оформлення державної соціальної допомоги протягом останніх двох років; з яких причин члени домогосподарства не зверталися за допомогою, на яку мають право; чи було членам домогосподарства відмовлено у призначенні допомоги, за якою звернулися; якої саме державної соціальної допомоги потребують члени домогосподарства.

Запитання третього блоку задаються лише в тих домогосподарствах, члени яких отримують або отримували будь-яку державну соціальну допомогу протягом останніх двох років: учасниками яких програм державної соціальної допомоги є/були члени домогосподарства протягом останніх двох років; оцінка ступеня задоволення якістю надання державної соціальної допомоги; якими є основні причини неповної задоволеності якістю надання державної соціальної допомоги; як призначена соціальна допомога вплинула на рівень добробуту домогосподарства.

Зміни у програмі обстеження обговорюються на нарадах і семінарах з основними користувачами даних. Питання відповідності змісту програми ОУЖД потребам користувачів аналізуються на постійній основі за результатами опитувань різних груп користувачів.

3.3. Процедури проведення державного статистичного спостереження

Проведення вибірових обстежень населення (домогосподарств), у т.ч. і з питань умов життя домогосподарств, здійснюється на засадах єдиної системи. У рамках цієї системи діє єдина уніфікована мережа фахівців з інтерв'ювання, які проводять одночасно три вибірові обстеження населення (домогосподарств): умов життя домогосподарств, робочої сили та сільськогосподарської діяльності домогосподарств у сільській місцевості. Іншими складовими системи є використання спільної (на певних етапах) загальнодержавної територіальної імовірнісної вибірки, яка діє протягом п'яти років, а також гармонізація окремих методологічних аспектів.

Опитування відібраних для ОУЖД домогосподарств здійснюють фахівці з інтерв'ювання, які є штатними працівниками регіональних управлінь статистики. Залежно від типу місцевості ці працівники мають різні рівні навантажень: серед великих міст кожний фахівець з інтерв'ювання проводить обстеження в середньому 26, 32, серед малих міст – 17, у сільській місцевості – 7 домогосподарств.

Опитування проводиться безпосередньо в помешканні домогосподарства. Перед початком обстеження на відібрані адреси домогосподарств

направляються листи-запрошення до участі в обстеженні умов життя домогосподарств. Наприкінці обстеження домогосподарствам направляються листи з подякою за участь.

З кожним домогосподарством фахівець з інтерв'ювання спілкується більше року – від знайомства з домогосподарством в листопаді року, що передує року обстеження і до завершення четвертого квартального інтерв'ю, що відбувається у січні року, наступного після обстежуваного року.

Перше відвідування домогосподарства для знайомства з ним і заповнення Форми № 2-УЖД "Запитальник основного інтерв'ю" та Форми № 1-УЖД "Контрольна картка складу домогосподарства" відбувається в листопаді року, що передує тому, в якому заплановано проводити обстеження.

Протягом року обстеження фахівець з інтерв'ювання відвідує за спеціальним графіком домогосподарство для проведення чотирьох квартальних інтерв'ю (за програмою Форми № 5-УЖД "Квартальний запитальник про витрати і доходи домогосподарства"), а також тематичних опитувань (за програмами Анкети № 1 "Будівництво та ремонт", Анкети № 2 "Стан здоров'я членів домогосподарства. Наявність товарів тривалого користування/Доступ домогосподарств до окремих товарів та послуг" та Анкети № 3 "Самооцінка доходів домогосподарства. Доступ домогосподарств до інформаційно-комунікаційних технологій"). Крім того, фахівець декілька разів на квартал відвідує домогосподарство з метою надання респондентам бланків Форми № 3-УЖД "Щоденник поточних витрат домогосподарства", Форми № 4-УЖД "Журнал квартальних витрат" та для отримання вже заповнених цих форм.

Дата початку проведення основного інтерв'ю встановлюється централізовано і повідомляється територіальним органам державної статистики.

Графіки відвідування домогосподарств розраховуються за допомогою програмного комплексу "Графік роботи фахівця з інтерв'ювання по обстеженню домогосподарств". У подальшому ці графіки слугують вхідною інформацією для підготовки єдиних для проведення всіх опитувань графіків, що готуються за допомогою програмного комплексу "Єдиний графік роботи фахівця з інтерв'ювання" та надаються кожному фахівцю з інтерв'ювання. Для того, щоб кожна тижнева інформація, внесена до Щоденника, могла бути поширеною на квартал, фахівцям з інтерв'ювання необхідно обов'язково дотримуватись установленого графіка відвідування домогосподарств.

Усі статистичні формуляри обстеження, крім форм № 3-УЖД і № 4-УЖД, заповнюються в ході опитування домогосподарства шляхом реєстрації фахівцем з інтерв'ювання відповідей, повідомлених респондентом. Форми № 3-УЖД та № 4-УЖД заповнює безпосередньо домогосподарство та передає фахівцеві з інтерв'ювання.

Заповнені статистичні формуляри перевіряються фахівцями з інтерв'ювання в домогосподарствах та передаються до ТОД.

Обстеження умов життя домогосподарств проводиться з урахуванням норм чинного законодавства з питань захисту персональних даних. Воно не несе реєстраційних дій і будь-яких правових наслідків для респондентів, відносно яких воно здійснюється.

З метою заохочення респондентів до участі в обстеженні домогосподарствам виплачується грошова винагорода за ведення записів доходів і витрат та надання інших відомостей про умови їхнього життя. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29.08.2002 № 1257 щоквартальна плата домогосподарствам становить 10% прожиткового мінімуму в середньому на одну особу.

Для підвищення надійності оцінок показників, що отримуються за результатами обстеження УЖД, Держстат здійснює систему заходів з навчання працівників, які проводять опитування домогосподарств, зокрема в частині питань сприяння підвищенню участі респондентів в обстеженні, а також удосконалює організаційно-методологічні підходи до контролю роботи цих працівників.

3.4. Основні етапи обробки результатів державного статистичного спостереження.

Методичні засади здійснення основних етапів обробки обстеження на регіональному та центральному рівнях наведені у Методиці обробки результатів державного вибіркового обстеження умов життя домогосподарств, затвердженій наказом Держкомстату від 31.10.2011 № 278 (зі змінами, затвердженими наказом Держстату від 28.12.2018 № 293)[8].

Обробка результатів обстеження здійснюється на двох рівнях.

1. На регіональному (у головних управліннях статистики) виконуються такі роботи:

- візуальний контроль анкет і запитальників – проводиться фахівцями з інтерв'ювання у домогосподарствах під час і після проведення опитування, а також економістами регіональних підрозділів обстеження УЖД під час приймання анкет із результатами опитування від фахівців з інтерв'ювання;
- уведення даних обстеження в ПЕОМ та їх контроль – виконується засобами програмного забезпечення СУБД SQL Anywhere.

2. На центральному:

- У ГМУС у м.Києві:
 - завантаження даних регіональних фрагментів – проводиться засобами програмного забезпечення СУБД SQL Anywhere;
 - вивантаження загальної бази даних обстеження в середовище SPSS і проведення логічних контролів (між запитаннями та розділами звітно-статистичної документації), а також контролю відповідності даних допустимим значенням;

- очищення даних – виправлення помилок, виявлених при проведенні контролів, агрегація даних по відповідних розділах щоденників і кварталних запитальників, вилучення дублюючих значень;
- імпутація відсутніх даних – створюються файли аналізу для пошуку "донорів" для імпутації методами "найближчого сусіда" та "середнього значення".
- формування файлів даних для передачі в департамент обстежень домогосподарств Держстату – формуються стандартні набори файлів даних SPSS для кожного типу звітно-статистичної документації та передаються в департамент обстежень домогосподарств для подальшої обробки.

▪ У Держстаті:

- логічний контроль і узгодження даних окремих розділів різних звітно-статистичних документів;
- формування файлів кварталних даних – об'єднуються дані, отримані за різними звітно-статистичними документами, формуються додаткові по відношенню до "прямих" змінні, зокрема агреговані змінні доходів і витрат;
- формування системи статистичних ваг;
- порівняння результатів обстеження із зовнішньою інформацією – перевірка узгодженості інформації за результатами обстеження з відповідною інформацією із системи національних рахунків, демографічної статистики тощо;
- оцінка надійності основних показників обстеження;
- підготовка інформаційно-публікаційних матеріалів з результатами обстеження та звітів з якості.

Для розповсюдження результатів обстеження умов життя домогосподарств на все населення України розраховується *система статистичних ваг*. Статистичні ваги призначені для врахування при оцінюванні показників імовірностей уключення домогосподарств до вибірки та фактичних рівнів їх участі в обстеженні, узгодження результатів обстеження із зовнішньою інформацією, зокрема з даними демографічної статистики щодо чисельності та статево-вікової структури населення, даними соціальної статистики щодо чисельності та розміщення інституційного населення тощо.

З метою наближення результатів вибіркового обстеження до наявної зовнішньої інформації та підвищення рівня надійності оцінок показників, які вимірюються шляхом вибіркового спостереження, до статистичних ваг застосовується процедура калібрації. Для обстеження ОУЖД процедура калібрації передбачає коригування системи статистичних ваг з метою узгодження показників обстеження з актуальною і надійною інформацією зовнішніх джерел, зокрема з даними демографічної статистики.

Методика розрахунку системи статистичних ваг для поширення результатів державного вибіркового обстеження умов життя домогосподарств

на генеральну сукупність затверджена наказом Держкомстату від 14.11.2006 № 521 [9].

Робота з невідповідями. З метою забезпечення повноти охоплення одиниць обстеження здійснюється процедура імпутації даних, тобто заповнення відсутніх значень по окремих ознаках або по групах ознак, які вимірюються програмою обстеження. Для заповнення використовуються такі основні процедури:

- заповнення середніми або метод "середнього значення" (замість пропущених величин підставляються середні, розраховані по присутніх даних);
- заповнення за пропорцією або метод "пропорцій" (замість пропущених величин підставляються величини, визначені з урахуванням умови збереження пропорцій щодо присутніх даних);
- заповнення з підбором, зокрема метод "найближчого сусіда", який полягає у пошуку найбільш подібного за характеристиками домогосподарства-донора та заповненні пропущених даних відповідними значеннями донора.

Використання цих методів заповнення одночасно дає "повну" матрицю даних і дозволяє використати практично всі отримані в обстеженні дані, оскільки не передбачає відкидання спостережень із пропусками у значеннях окремих ознак.

Робота у напрямі підвищення надійності оцінок основних показників обстеження. Питання отримання надійних оцінок показників для "малих" територій при проведенні вибірових обстежень гостро стоїть перед статистичними організаціями практично всіх країн. До "малих" відносяться території, обсяг вибіркової сукупності по яких не дозволяє отримати надійні статистичні оцінки показників. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є застосування методу об'єднання "малих" територій у "великі". Після об'єднання для кожної "малої" території використовуються більш надійні оцінки показників, отримані для відповідної "великої" території. Певним кроком у вирішенні зазначених проблем є підготовка результатів обстеження УЖД не тільки для національного рівня та рівня регіонів, а й для рівня економічних районів (груп регіонів).

Крім надання відомостей щодо граничної похибки вибірки та коефіцієнта варіації для оцінок зведених показників для уявлення щодо потенційної надійності даних обстеження УЖД, таблиці публікацій результатів обстеження (по регіонах, групах домогосподарств тощо) містять рядок "Довідково: кількість обстежених домогосподарств" (зі збільшенням кількості обстежених домогосподарств надійність і точність отриманих оцінок показників підвищується).

Також для інформування щодо надійності оцінювання певних показників у публікаціях наводяться дані щодо кількості домогосподарств, які повідомили про конкретний вид витрат.

Ефективним способом підвищення надійності показників бідності для різних рівнів агрегації даних є застосування спеціальних методологічних підходів, що базуються на оптимізації плану (дизайну) вибірки обстеження, за результатами якого вимірюються показники бідності, та методах непрямого оцінювання, зокрема методах статистико-математичного моделювання.

3.5. Контроль роботи фахівців з інтерв'ювання

Якість роботи фахівців з інтерв'ювання щодо проведення обстеження умов життя домогосподарств перевіряється відповідно до вимог та порядку, викладених у Методиці організації контролю якості роботи фахівців з інтерв'ювання, затвердженій наказом Держкомстату від 18.07.2006 № 335 (зі змінами) [10].

Контроль роботи фахівців з інтерв'ювання проводиться з метою перевірки повноти та достовірності первинної інформації, вказаної в анкетах (запитальниках), наданих фахівцями з інтерв'ювання до територіальних органів державної статистики, оцінки професійного рівня та виконавчої дисципліни, а також надання необхідної практичної допомоги кожному фахівцю з інтерв'ювання.

Система контролю роботи фахівців з інтерв'ювання передбачає розподіл функцій між підрозділами Держкомстату та територіальних органів державної статистики, що відповідають за організацію та проведення вибірових обстежень населення. Відповідні самостійні структурні підрозділи Держкомстату здійснюють методологічне керівництво, загальну організацію контролю, розробку звітно-статистичної документації й аналіз підсумків його проведення, а структурні підрозділи територіальних органів державної статистики безпосередньо організовують і проводять контроль, аналізують його результати, за необхідності вносять виправлення до первинних даних вибірових обстежень і розробляють заходи щодо підвищення якості роботи фахівців з інтерв'ювання.

Система контролю роботи фахівців з інтерв'ювання передбачає здійснення трьох видів контролю:

1) *базовий контроль* роботи фахівців з інтерв'ювання – це перевірка дотримання термінів надання та якості заповнення анкет (запитальників) фахівцями з інтерв'ювання. Цей вид контролю проводиться в територіальних органах державної статистики на постійній основі для виявлення й усунення помилок, їх аналізу та проведення заходів щодо запобігання помилок у майбутньому.

2) *плановий контроль* роботи фахівців з інтерв'ювання – це перевірка в домогосподарствах дотримання фахівцями з інтерв'ювання вимог щодо встановлення контакту й ефективності мотивації респондентів, а також перевірка знань звітно-статистичної документації вибірових обстежень, порядку проведення опитування респондентів і заповнення анкет (запитальників).

Плановий контроль роботи кожного фахівця з інтерв'ювання проводиться один раз на 2 роки по кожному з напрямів: з питань проведення обстеження УЖД та з питань рівня участі домогосподарств в обстеженні УЖД.

Плановий вид контролю проводиться з метою з'ясування таких аспектів:

- чи дійсно фахівець з інтерв'ювання провів опитування домогосподарства, яке проживає за відібраною адресою;
- чи відповідає первинна інформація, вказана фахівцем з інтерв'ювання в анкеті (запитальнику), повідомлений респондентом інформації;
- підтвердження факту дійсності ведення домогосподарством щоденників поточних витрат під час обстеження УЖД та своєчасності виплати фахівцем з інтерв'ювання коштів за участь у цьому обстеженні;
- чи є достовірною причина неучасті домогосподарства в обстеженні, яка вказана в анкеті (запитальнику);
- чи якісно була проведена актуалізація списків адрес домогосподарств;
- дотримання фахівцем з інтерв'ювання вимог щодо встановлення контакту з домогосподарством, можливості та намагання мотивації потенційних респондентів;
- професійні навички та поведінка в домогосподарстві;
- установлення факту відвідування адреси домогосподарства, яке не взяло (припинило) участь в обстеженні тощо.

3) *цільспрямований* контроль роботи фахівців з інтерв'ювання – це поглиблена перевірка в домогосподарствах роботи окремих фахівців з інтерв'ювання, які надають до територіальних органів державної статистики анкети (запитальники) із численними помилками, підозрюються у фальсифікації первинних даних (заповнення анкет або запитальників без опитування респондентів) чи невиклаті (з їх вини) коштів домогосподарству за участь в обстеженні УЖД, мають низький рівень залучення респондентів до участі у вибіркових обстеженнях чи низьку якість проведення актуалізації списків адрес домогосподарств.

Кожен вид контролю роботи фахівців з інтерв'ювання складається з таких етапів: організація, проведення, оформлення результатів контролю та їх використання з метою підвищення якості роботи фахівців з інтерв'ювання та якості первинних даних вибіркових обстежень.

IV. ЗАГАЛЬНА СХЕМА Й ОРГАНІЗАЦІЯ РОБІТ ІЗ ФОРМУВАННЯ ВИБІРКОВОЇ СУКУПНОСТІ ДОМОГОСПОДАРСТВ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Обстеження умов життя домогосподарств здійснюється на окремій мережі респондентів (неінституційних домогосподарств). Обсяг щорічної вибірки адрес для проведення обстеження умов життя домогосподарств становить

близько 13 тисяч. В обстеженні застосовується повна щорічна ротація респондентів. Вибірка територій замінюється один раз на п'ять років.

Вибіркове обстеження умов життя домогосподарств проводиться в усіх регіонах країни. Вибіркова сукупність домогосподарств, які обстежуються, репрезентує все населення України, за винятком військовослужбовців строкової служби, осіб, які знаходяться в місцях позбавлення волі, осіб, які постійно проживають у будинках-інтернатах, будинках для осіб похилого віку, а також маргінальних прошарків населення (безпритульні тощо). При формуванні вибіркової сукупності виключаються території, які не можуть обстежуватися у зв'язку з радіоактивним забрудненням (зони відчуження й обов'язкового відселення).

Формування вибірки здійснюється відповідно до Методологічних положень щодо формування вибірових сукупностей для проведення органами державної статистики України вибірових обстежень населення (домогосподарств), затверджених наказом Держстату від 26 лютого 2018 року № 32 [12], та Методики формування вибірових сукупностей для проведення вибірових обстежень населення (домогосподарств): умов життя домогосподарств, робочої сили та сільськогосподарської діяльності населення у сільській місцевості, яка готується для кожного п'ятирічного циклу. Для вибірових обстежень домогосподарств, які проводяться протягом циклу 2019–2023 років, згадана методика затверджена Держстатом від 01 березня 2018 року № 39 (зі змінами) [13].

Основні етапи формування вибіркової сукупності та цілі їх реалізації наведені у додатку 1. Ураховуючи, що проведення вибірових обстежень населення (домогосподарств) здійснюється в рамках єдиної системи, реалізація окремих етапів і формування плану (дизайну) вибірки відбувається одночасно по всіх обстеженнях. Процес реалізації певних етапів формування вибірок має ітераційний характер. Кількість ітерацій залежить від рівня складності вимог до вибірки, ступеня відмінностей між вибірками попереднього та поточного циклів тощо. Узагальненням підсумків цієї роботи є технічне завдання на формування вибірки. Розробка плану (дизайну) вибірки здійснюється на основі затверджених Вимог до формування вибірових сукупностей для проведення органами державної статистики вибірових обстежень населення (домогосподарств), приклад яких наведено у Додатку 1 до Методики формування вибірових сукупностей для проведення у 2019-2023 роках вибірових обстежень населення (домогосподарств): умов життя домогосподарств, робочої сили та сільськогосподарської діяльності населення у сільській місцевості.

Схема формування вибірки територій і адрес домогосподарств для державних вибірових обстежень населення (домогосподарств) України і, у т.ч. для обстеження умов життя домогосподарств, наведена в додатку 2.

Основа вибірки. Як головні джерела інформації при формуванні основ вибірки для обстежень домогосподарств використовуються матеріали перепису населення або (для випадків, коли з часу його проведення пройшло більш ніж

п'ять років) – матеріали останньої по відношенню до часу формування територіальної вибірки виборчої кампанії. Крім того, для реалізації процедур відбору в міській і сільській місцевості на різних етапах побудови вибірки застосовуються дані демографічної статистики, класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України, матеріали первинного обліку, що ведеться органами місцевого самоврядування по сільських населених пунктах. Оновлення основи територіальної вибірки відбувається раз на п'ять років. Основа вибірки домогосподарств щорічно актуалізується перед реалізацією процедури відбору. Раз на п'ять років при формуванні нової територіальної вибірки розробляються спеціальні інструкції з перевірки якості основ вибірки та результатів відбору територіальних одиниць. Протягом циклу функціонування вибірки територій реалізуються щорічні процедури контролю результатів відбору адрес домогосподарств, а також основних характеристик територіальної вибірки.

Формування вибірок в обстеженнях домогосподарств реалізується з використанням процедур триступеневого відбору у великих і малих містах, двоступеневого – у сільській місцевості.

Основою територіальної вибірки у містах для першого ступеня відбору є переліки міст регіону з чисельністю мешканців у них, для другого – переліки переписних (виборчих) ділянок із чисельністю населення (числа виборців) у них по відібраних містах. Основою вибірки адрес домогосподарств є впорядковані списки адрес по відібраних ділянках. Перед відбором списки уточнюються на основі даних житлово-експлуатаційних контор (по будинках місцевих рад); квартирних відділів підприємств, організацій, установ (по відомчих будинках); правлінь кооперативів (по кооперативних будинках); домовласників (по будинках, що належать громадянам на правах особистої власності, і якщо дані по них відсутні, у житлових конторах), підприємств районних електромереж і управлінь газового господарства, дані об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), дані погосподарського обліку, що ведеться у селищних та міських радах (для тих ВТОВ, що містять у своєму складі сільські населені пункти), а також інформації фахівців з інтерв'ювання, отриманої безпосередньо на місцевості.

Основою територіальної вибірки у сільській місцевості є списки сільських населених пунктів по сільських районах регіонів із чисельністю домогосподарств у них. Основою вибірки адрес домогосподарств є впорядковані списки адрес домогосподарств по відібраних сільських населених пунктах.

Процедуру формування вибіркової сукупності здійснюють працівники Держстату, із залученням до окремих етапів робіт підрозділів ТОД, до функціональних повноважень яких належать запитання організації вибірових обстежень населення. Вона складається з таких етапів:

1. Виключення територій, що не можуть бути обстежені. При формуванні територіальної вибірки мають бути виключені населені пункти, розташовані у зоні відчуження (І зона) та зоні безумовного

(обов'язкового) відселення (II зона) на території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, а також населені пункти, розташовані на тимчасово окупованих територіях Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях. Відповідно, чисельність населення, яка проживає на цих територіях, також виключається із чисельності населення України і відповідних областей.

2. Виключення населення, яке не підлягає обстеженню. При здійсненні розрахунків чисельності населення, яке підлягає обстеженню, з чисельності постійного населення має бути виключено інституційне населення – військовослужбовці строкової служби; особи, які знаходяться в місцях позбавлення волі; особи, які постійно проживають у будинках-інтернатах, будинках для осіб похилого віку тощо. Крім того, вибіркова сукупність не репрезентує маргінальні прошарки населення (безпритульні тощо).
3. Стратифікація генеральної сукупності з метою адекватного відображення у вибірці основних особливостей адміністративно-територіального поділу країни, а також для забезпечення відбору домогосподарств із більш однорідних за основними характеристиками груп. Генеральною сукупністю для обстеження УЖД є сукупність неінституційних домогосподарств України у міських поселеннях та сільській місцевості. У відповідності із зазначеною метою, при формуванні вибірки генеральна сукупність розподіляється на страти, які в межах кожного регіону відповідають містам і міськрадам із чисельністю населення 100 тис. осіб і більше (далі – страта "великі міста" регіону), містам, селищам міського типу, міським і селищним радам із чисельністю населення менше 100 тис. осіб (далі – страта "малі міста" регіону) та районам (крім внутрішньоміських), тобто адміністративним районам сільської місцевості (далі – "райони" регіону). Обсяг вибірки розподіляється між стратами з урахуванням чисельності неінституційного постійного населення та рівня надійності оцінювання основних показників у попередньому циклі обстежень так, щоб забезпечити більш однорідну якість результатів обстеження за регіонами.
4. Відбір одиниць першого ступеня: міст, селищ міського типу, міських і селищних рад, сільських рад або їх груп. Усі міста та міськради з чисельністю населення 100 тис. осіб і більше включаються до вибірки без відбору з імовірністю, рівною одиниці. Всі міста, селища міського типу, міські та селищні ради з чисельністю населення не меншою, ніж поріг саморепрезентативності, який розраховується окремо для кожного регіону, включаються до вибірки з імовірністю, рівною одиниці, а серед міст, селищ міського типу, міських і селищних рад із чисельністю населення, меншою за поріг саморепрезентативності, у страті "малі

міста" реалізується процедура відбору. Відбір здійснюється в межах кожного регіону окремо із застосуванням методу систематичного відбору з імовірністю, пропорційною розміру (чисельності населення). В межах кожної страти складається перелік міст, селищ міського типу, міських і селищних рад у порядку зменшення чисельності їх населення. Кількість міст, селищ міського типу, міських і селищних рад із чисельністю населення, меншою за поріг саморепрезентативності, яку необхідно відібрати у кожній страті, визначається шляхом віднімання від загальної кількості ПТОВ, яку необхідно відібрати у цій страті, кількості визначених міст, селищ міського типу, міських і селищних рад із чисельністю населення, не меншою, ніж поріг саморепрезентативності. У сільській місцевості первинними територіальними одиницями вибірки є сільські ради або їх групи. Відбір ПТОВ здійснювався в межах кожного району із застосуванням методу систематичного відбору з імовірністю, пропорційною розміру (кількості домогосподарств). Упорядкування ПТОВ для відбору здійснюється за принципом "географічного серпантину", що задовольняє вимозі рівномірного розміщення одиниць вибірки по території району. Крім того, такий підхід забезпечує краще охоплення території району, а також дозволяє врахувати природно-кліматичні особливості різних частин району. Кількість ПТОВ, яку необхідно відібрати у кожному районі для обстеження умов життя домогосподарств, визначається, зважаючи на умови обстеження одним фахівцем з інтерв'ювання однієї ПТОВ. Для забезпечення проведення обстеження на цій території протягом терміну дії територіальної вибірки визначається мінімальний розмір ПТОВ (для циклу 2019 - 2023 років цей показник становить 450 домогосподарств) з урахуванням необхідного потенціалу респондентів (домогосподарств).

5. Відбір одиниць другого ступеня. На цьому етапі по кожній ПТОВ у стратах "великі міста" та "малі міста" формується вибірка територіальних одиниць другого ступеня – вторинних територіальних одиниць вибірки (ВТОВ). Термін дії вибірки ВТОВ – 5 років. Відбір ВТОВ здійснювався в межах кожної відібраної ПТОВ із застосуванням методу відбору з імовірністю, пропорційною розміру. Для здійснення відбору ВТОВ упорядковуються за принципом "географічного серпантину". Для забезпечення проведення обстеження на цій території протягом терміну дії територіальної вибірки визначається мінімальний розмір ВТОВ (для циклу 2019 - 2023 років цей показник становить 1100 домогосподарств) з урахуванням необхідного потенціалу респондентів (домогосподарств).
6. Відбір адрес домогосподарств для участі в обстеженні. Для цього по кожній ВТОВ у стратах "великі міста" та "малі міста" та кожній ПТОВ у сільській місцевості складаються списки адрес усіх домогосподарств. Відбір адрес домогосподарств здійснюється з використанням процедури систематичного відбору. Перед початком відбору щорічно здійснюється

актуалізація складених списків адрес з метою унеможливлення або мінімізації негативного впливу змін, які відбулися з часу складання списків або останньої їх актуалізації.

V. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ДАНИХ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Для забезпечення якості даних контролюється рівень надання респондентами інформації за формами ОУЖД і аналізуються причини її ненадання. Для компенсації недоотриманої інформації застосовуються математичні методи коригування статистичних ваг відповідно до Методики розрахунку системи статистичних ваг для поширення результатів державного вибіркового обстеження умов життя домогосподарств на генеральну сукупність [9] та процедури імпутації, наведені у пункті 3.4. розділу III цих Методологічних положень.

Також для забезпечення якості даних на системній основі застосовується контроль якості роботи фахівців з інтерв'ювання.

При формуванні результатів ОУЖД застосовуються такі методи контролю: аналіз даних у просторі (по регіонах); у часі (за квартал та за рік); аналіз агрегатів, розподілу даних та взаємозв'язку показників, зокрема за соціодемографічними характеристиками, за типом населеного пункту, за рівнем добробуту тощо.

Статистичні публікації, підготовлені за результатами ОУЖД, містять пояснення щодо методології проведення ОУЖД, визначень та розрахунку показників, а також посилання на відповідні методологічні та методичні документи на офіційному вебсайті Держстату. По основних показниках наведено характеристики якості отриманих оцінок.

З метою інформування користувачів стосовно основних критеріїв та показників якості результатів ОУЖД складається стандартний звіт з якості державного статистичного спостереження "Обстеження умов життя домогосподарств", який містить загальну інформацію, яка не залежить від результатів ОУЖД за конкретний період, а визначена чинною методологією, процедурами обробки даних і методами вимірювання якості статистичних даних і процесів. Звіт розміщується на офіційному вебсайті Держстату та оновлюється в міру змін ключових метаданих ОУЖД (методології, процедур, процесів статистичного виробництва, класифікацій, основних статистичних показників тощо).

VI. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ СТАТИСТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Забезпечення статистичної конфіденційності у практиці проведення ОУЖД здійснюється відповідно до вимог законів України "Про інформацію"

(стаття 21) [1], "Про державну статистику" (статті 16, 17, 21) [2], "Про захист персональних даних" (статті 5, 6, 7 24), Закону України "Про доступ до публічної інформації" (статті 6, 7) [3], з урахуванням основних принципів і методів, визначених пунктом 1 підрозділу 2 розділу IV Методологічними положеннями щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики [25], міжнародних вимог до правил конфіденційності статистичної інформації відповідно до регламентів ЄС.

Для дотримання встановлених законодавством гарантій забезпечення статистичної конфіденційності реалізуються такі заходи:

- захист первинних даних, отриманих органами державної статистики від респондентів у ході проведення ОУЖД, відповідно до вимог Закону України "Про державну статистику" [2], та використання їх виключно для статистичних цілей;
- надання статистичної інформації, отриманої за результатами ОУЖД, користувачам у зведеному знеособленому вигляді;
- нерозповсюдження статистичної інформації, яка була отримана в ході проведення ОУЖД, якщо є ризик розкриття конфіденційних даних.

Для усунення загрози розкриття конфіденційності статистичних даних застосовуються такі методи, як знеособлення, агрегація, блокування вразливого значення (первинне блокування) та блокування значень, за допомогою яких можна розрахувати вразливі значення, що були заблоковані на етапі первинного блокування (вторинне блокування), включаючи блокування значень взаємопов'язаних показників та беручи до уваги їх розрізи й агрегацію.

При проведенні ОУЖД перевірка статистичної конфіденційності здійснюється для кожного із показників, що оприлюднюються (відповідно до інформації, яка міститься у розділі VII). Загроза розкриття первинних даних установлюється за правилом порогового значення: якщо статистичні дані за визначеним показником розраховані на базі занадто малої кількості домогосподарств/фізичних осіб (менше 10 одиниць), зведені підсумки не оприлюднюються.

VII. ПОШИРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДЕРЖАВНОГО СТАТИСТИЧНОГО СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Відповідно до Закону України "Про державну статистику" [2] статистична інформація, отримана за результатами ОУЖД, поширюється у зведеному знеособленому вигляді.

З метою забезпечення вільного та одночасного доступу користувачів узагальнена статистична інформація за результатами ОУЖД щодо рівня та умов життя населення оприлюднюється на офіційному вебсайті Держстату (www.ukrstat.gov.ua) та його територіальних органів (www.ukrstat.gov.ua/work/region.html) у відповідних статистичних продуктах (статистична інформація, статистичні публікації, файли анонімних мікроданих).

Дані, що оприлюднюються на вебсайтах ТОД, узгоджені з даними, що публікує Держстат.

Терміни оприлюднення, вихідні показники та їх розрізи (деталізація), а також статистичні продукти, які поширюються за результатами ОУЖД, визначаються планом державних статистичних спостережень на відповідний рік.

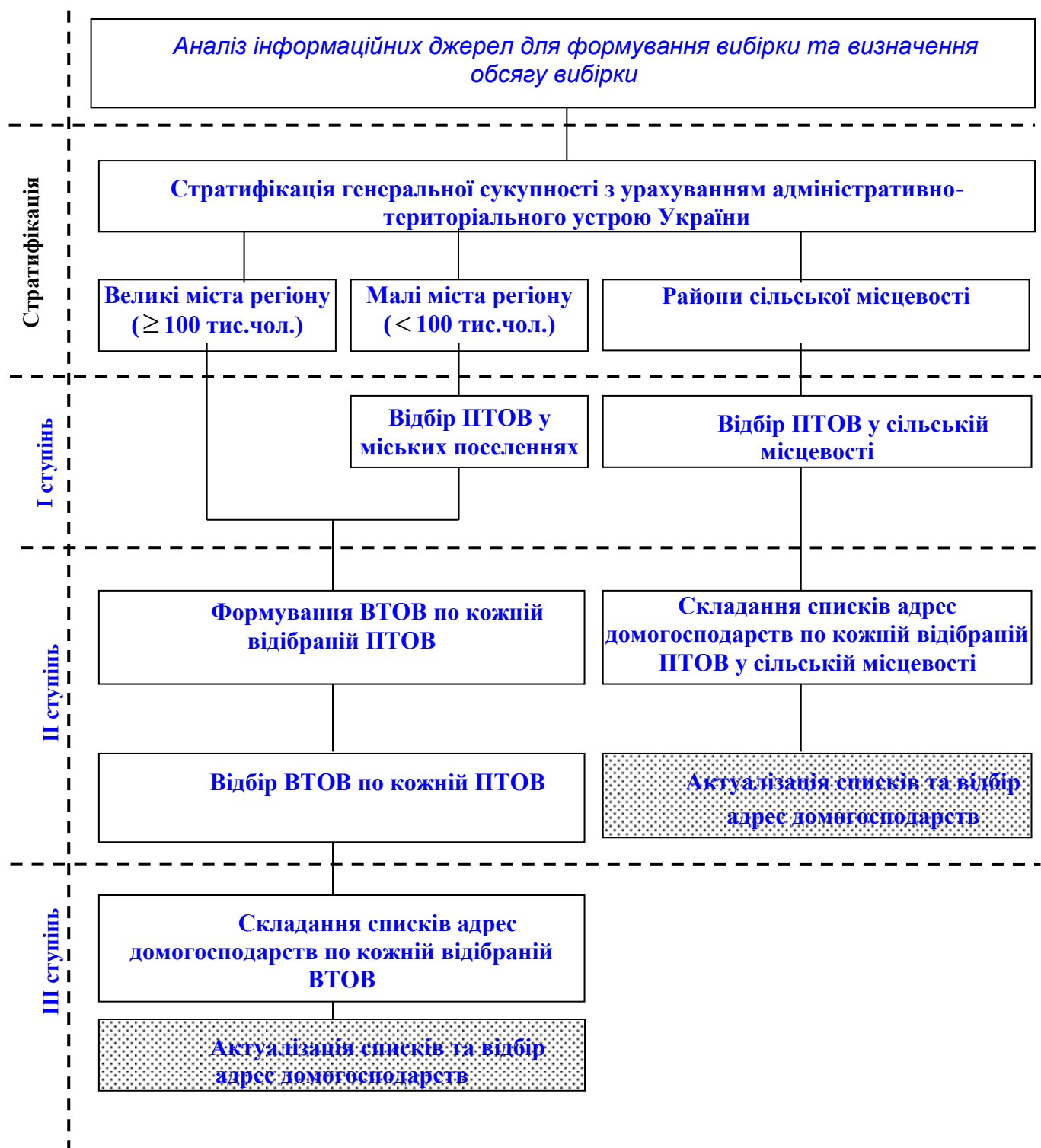
Інформацію за результатами ОУЖД Держстат також може надавати: за запитами користувачів статистичної інформації у порядку та на умовах, визначених чинним законодавством; міжнародним організаціям (Статистичний офіс Європейського Союзу (Євростат), Дитячий фонд Організації Об'єднаних Націй (ЮНІСЕФ), Міжнародна телекомунікаційна спілка (ITU), Відділ статистики ООН, Європейська економічна комісія ООН (ЄЕК ООН) тощо) і статистичним службам інших країн за їхніми запитами".

Перелік використаних джерел

1. Закон України "Про інформацію" від 02.10.1992 № 2657-XII станом на 09.05.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>
2. Закон України "Про державну статистику" від 02.10.1992 № 2657-XI станом на 09.05.2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2614-12>
3. Закон України "Про захист персональних даних" від 01 червня 2010 року № 2297-VI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2297-17y>
4. Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13 січня 2011 року № 2939-XI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
5. Постанова Кабінету Міністрів України "Про проведення обстеження умов життя у домогосподарствах" (зі змінами і доповненнями) від 02.11.1998 № 1725.
6. Household Budget Surveys in the EU. Methodology and Recommendation for Harmonization. Eurostat, Luxemburg, 1997.
7. Household Budget Surveys in the EU. Methodology and Recommendation for Harmonization. Eurostat, Luxemburg, 2003.
8. Руководство по обследованию домохозяйств. Статистический отдел Департамента международных экономических и социальных вопросов ООН, Серия F № 31. Нью-Йорк, 1986.
9. Методика обробки результатів державного вибіркового обстеження умов життя домогосподарств [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2011/278/278.pdf
10. Методика розрахунку системи статистичних ваг для поширення результатів державного вибіркового обстеження умов життя домогосподарств на генеральну сукупність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2006/521/metod.htm
11. Методика організації контролю якості роботи фахівців з інтерв'ювання. Затверджена наказом Держкомстату України від 18.07.2006р. № 335 (у редакції наказу Державного комітету статистики України від 29.12.2008 № 525). – 72 с.
12. Методологічні положення з підготовки стандартних звітів з якості державних вибірових обстежень населення (домогосподарств), [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2008/178/metod.htm
13. Методологічні положення щодо формування вибірових сукупностей для проведення органами державної статистики України вибірових обстежень населення (домогосподарств) [Електронний ресурс]. – Режим

- доступу:
http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2005/223/metod.htm
14. Методика формування вибірових сукупностей для проведення у 2019-2023 роках вибірових обстежень населення (домогосподарств): умов життя домогосподарств, робочої сили та сільськогосподарської діяльності населення у сільській місцевості [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2009/308/metod.htm
15. Класифікація видів економічної діяльності (NACE, Rev. 2, 2006): ДК 009:2010. — [Чинний від 2010–10–11] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
16. Класифікація індивідуального споживання за цілями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/klasif/kisc.rar>
17. Классификатор объектов административно-территориального устройства Украины. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/klasf/klasif/koatuu.rar>
18. Final Report and Recommendations Expert Group on Household Statistics/ Canberra Group, Ottawa 2001, ISBN 0-9688524-0-8.
19. EU-SILC Description of Target Variables, EU-SILC 065/05.1.
20. Methodological documents handbook "How to make a quality report". - Eurostat, Luxembourg, 2003. – 111p.
21. Methodological documents. Standard report. - Eurostat, Luxembourg, 2003. – 19 p.
22. Руководство ЕСС по отчетам о качестве. – Евростат, ISSN 1977-0375, 2009.
23. EUROHIS: Разработка общего инструментария для опросов о состоянии здоровья – М., "Права человека", 2005 – 193 с..
24. "Пособие по измерению доступа домашних хозяйств и частных лиц к ИКТ и масштабам их использования" Международного союза электросвязи.
25. Методологічні положення щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики, затверджені наказом Держстату від 15 лютого 2017 року № 41. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Схема формування вибірки територій і домогосподарств для державних вибірових обстежень населення (домогосподарств) України у черговому п'ятирічному циклі, у т.ч. – для обстеження умов життя домогосподарств.

Примітка. Сірим кольором виділена частина вибірки, яка змінюється щорічно.